

**Історія будівлі
Головного корпусу
Харківського
національного
університету
імені В. Н. Каразіна
(на матеріалах Музею
історії)**

Головний корпус Харківського університету – центральна будівля університетського комплексу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, яка знаходиться за адресою – майдан Свободи, 4 (до 1996 р. – площа Дзержинського). Будівля є пам'яткою архітектури в стилі конструктивізм.

У 1930-ті рр. у зв'язку зі столичним статусом для розміщення різних органів державної влади в Харкові було проведено будівництво адміністративного центру на площі Дзержинського. У 1930-му р. був організований конкурс на кращий проект будівлі для уряду України. Перемогу здобув спільний проект архітекторів С. С. Серафимова та М. О. Зандберг-Серафимової під назвою «Догнать и обогнать».

Будівлю було зведено в 1930 – 1932 рр., її корисна площа склала 50 тис. квадратних метрів, висота – 68,5 метрів, отож до будівництва в 1954 р. в Києві висотного будинку на вулиці Хрещатик, 25 вона була найвищою будівлею на території України. У 1934 р., після перенесення столиці до Києва, будівлю зайняли різні установи, через що вона одержала назву «Будинок проектів».

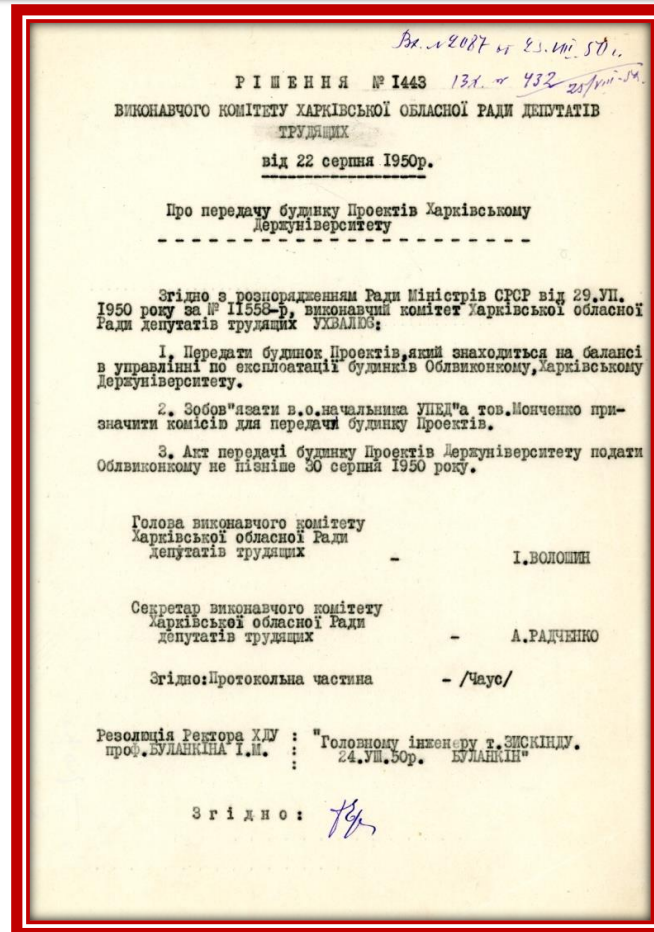

Під час Другої Світової війни будівля сильно постраждала

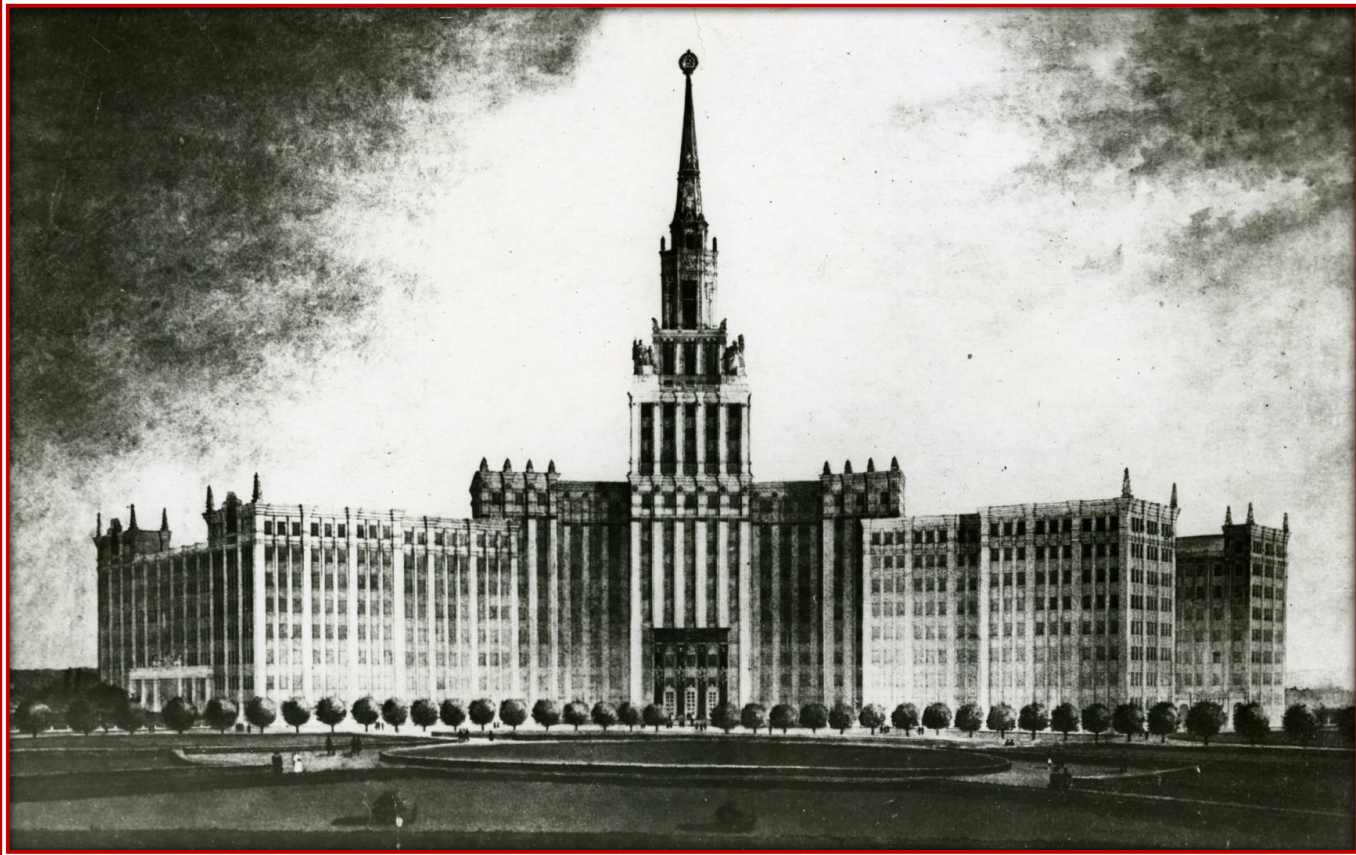
**Будівля зруйнованого «Будинку проектів». 1947 р.
Ф.7.О.1.П.2. (копія).**

У 1950 р. Рада Міністрів СРСР своєю постановою передала зруйновану будівлю «Будинку проектів» на площі Дзержинського Харківському університету .

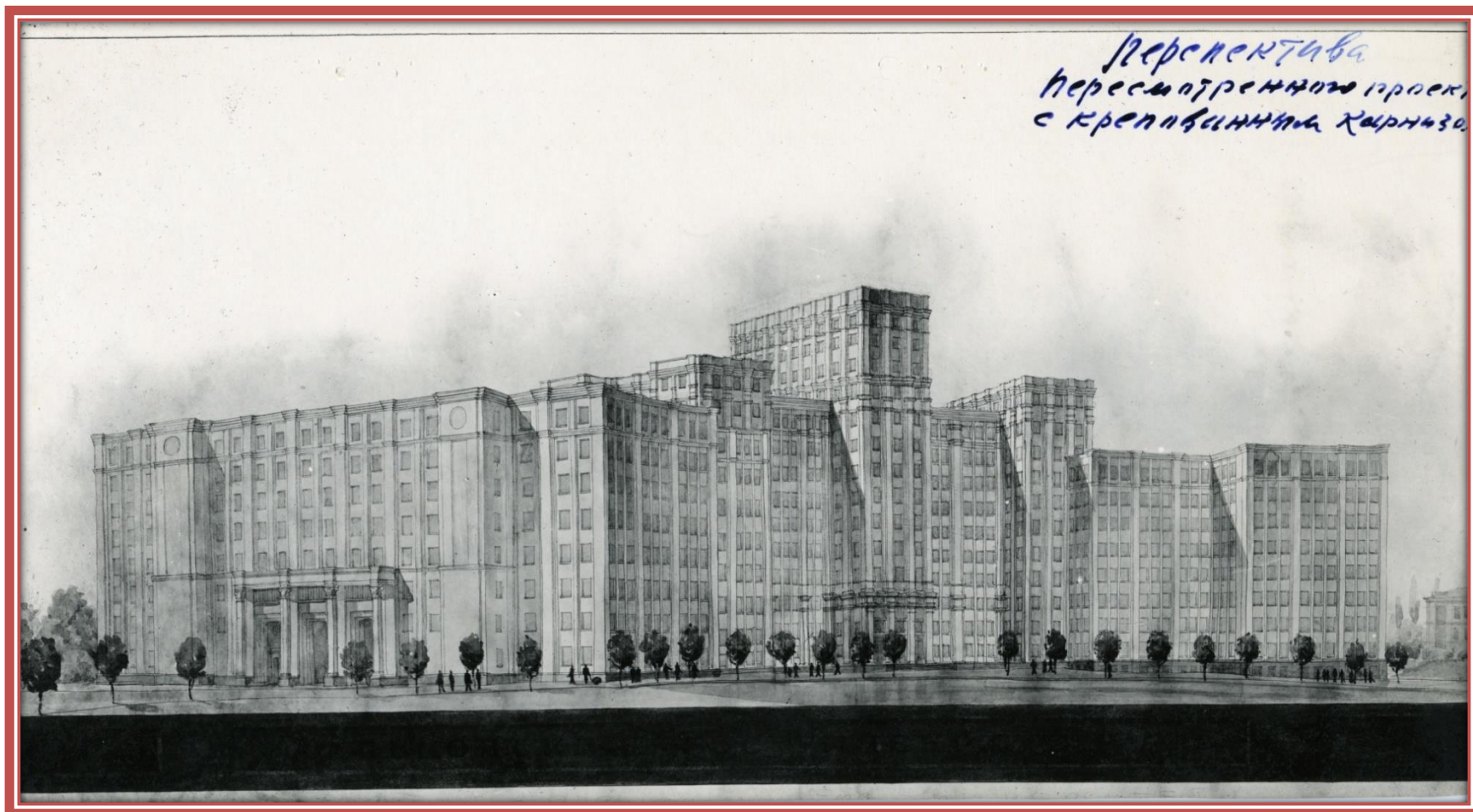
Рішення №1443 виконавчого комітету Харківської обл. Ради депутатів трудящих від 22 серпня 1950 р. про передачу Будинку проектів ХДУ ім. О. М. Горького. Ф.2.О.2.П.1а. (копія).

Розпочався тривалий процес розробки проектів реконструкції тощо. За одним з проектів планувалося замінити паралелепіпедну вежу на вежу з квадратним поперечним розрізом і шпилем на вершині. У зв'язку з хрущовською «боротьбою з архітектурними надмірностями», шпиль не був добудований.

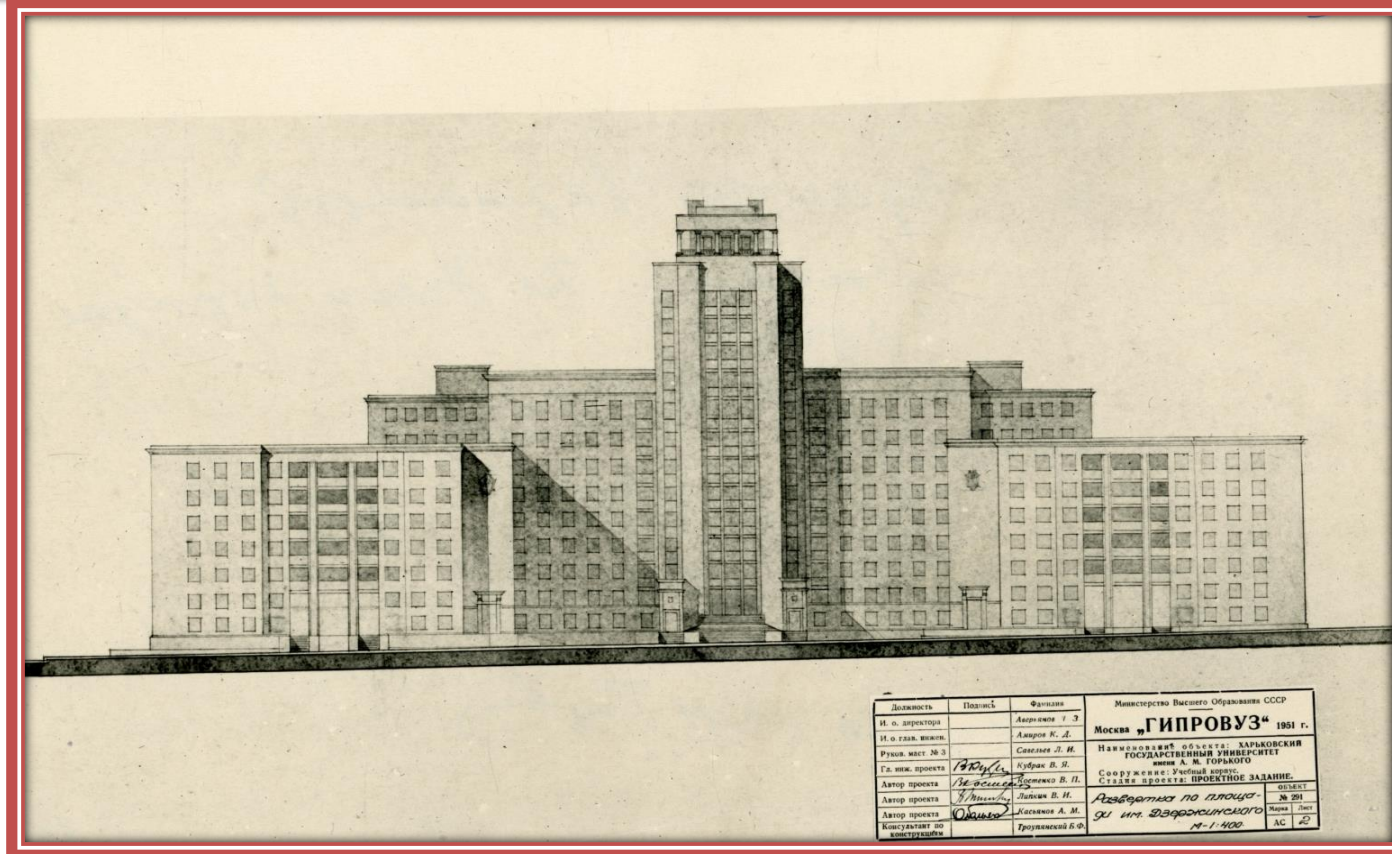
**Проект реконструкції Будинку проектів зі шпилем. 1950-ті рр.
Ф.7.О.1.П.2. (копія).**

Ще один проект передбачав оздоблення будинку за допомогою елементів фасадної архітектури, у тому числі завдяки оформленню нового карнизу.

Проектна будівля головного корпусу ХДУ ім. О. М. Горького з карнизом. 1950-ті рр.
Ф.7.О.1.П.2. (копія).

Архітектори О. М. Касьянов, В. П. Костенко та В. І. Липкін в короткі терміни розробили проект відновлення з частковою реконструкцією 12 корпусів будівлі університету. У результаті реконструкції будівля втратила свою конструктивістську стилістику – були добудовані крила, переходи між ними і баштовою частиною, фасади були облицьовані керамічною плиткою.

Затверджений варіант реконструкції головного корпусу ХДУ імені О. М. Горького. 1952 р. Ф. 7.О.1.П.2. (копія).

Будівництвом опікувались ректори І. М. Буланкін і В. Ф. Лаврушин, професори В. Г. Шахбазов, М. П. Комар, начальник відділу капітального будівництва університету О. М. Зискінд. На будівельні роботи, які розпочалися 23 травня 1953 року, було асигновано 80 млн. рублів.

**Ректор І. М. Буланкін (1901 – 1960) у робочому кабінеті.
Ф.7.О.1.П.1. (оригінал).**

У будівництві взяли активну участь студенти, викладачі, співробітники, які відпрацювали тут більше мільйона людино-днів.

**Студенти на відбудові Будинку проектів. 1950-ті рр.
Ф.7.О.1.П.2. (копія).**

«Строительство идет ускоренными темпами... Вместе с тем, именно в связи с этими быстрыми темпами, особенно резко проявляются: несогласованность между отдельными проектами..., отсутствие надзора за работой субподрядчиков, слепо выполняющих эти проекты,...отсутствие какого бы то ни было контроля за расходом таких дефицитных материалов как нержавеющая сталь. Все эти нарушения общепринятых правил, обязательных на любой стройке, ведут к повышению стоимости строительства, возникновению множества недоделок, снижению качества работ и в то же время могут задержать переезд химического факультета в новое помещение...» .

*(З протоколу засідання Комісії сприяння будівництву
хімічного факультету ХДУ. 6 березня 1959 р.).*

Заступнику председателя
Совета министров СССР
г. Гречухе

На Ваше предложение дать объяснение
о причинах отсутствия увеличения
показателя удельного атомной энергии
сверхтепловых реакторов по сравнению
с реакторами на жидком топливе
уведомляю Вас.

В настоящее время в СССР
существует несколько типов реакторов
с различными характеристиками:

1. Тип реактора ВВЭР (Водяной реактор с давлением).
Этот тип реактора имеет наибольшую мощность и используется для выработки электроэнергии.
2. Тип реактора РБМК (Реактор Блокирующий).
Этот тип реактора имеет меньшую мощность и используется для выработки электроэнергии и тепла.
3. Тип реактора ТВЭР (Теплоэнергетический реактор).
Этот тип реактора имеет самую низкую мощность и используется для выработки тепла.

В настоящее время в СССР
существует несколько типов реакторов
с различными характеристиками:

а) центральный проект лабораторий
обеспечивать учебный и научный работы всех
инженерно-технических работников

б) Приобретение новейшего оборудования, в том
числе электронно-лучевой трубки "Трап",
для исследования процессов в вакууме, а также
для подготовки кадров по специальности
электроника, физика и химия.

Решение
по вопросу

Заступнику
Совета министров

м.п. 167 в.с. 1961 Д-1880

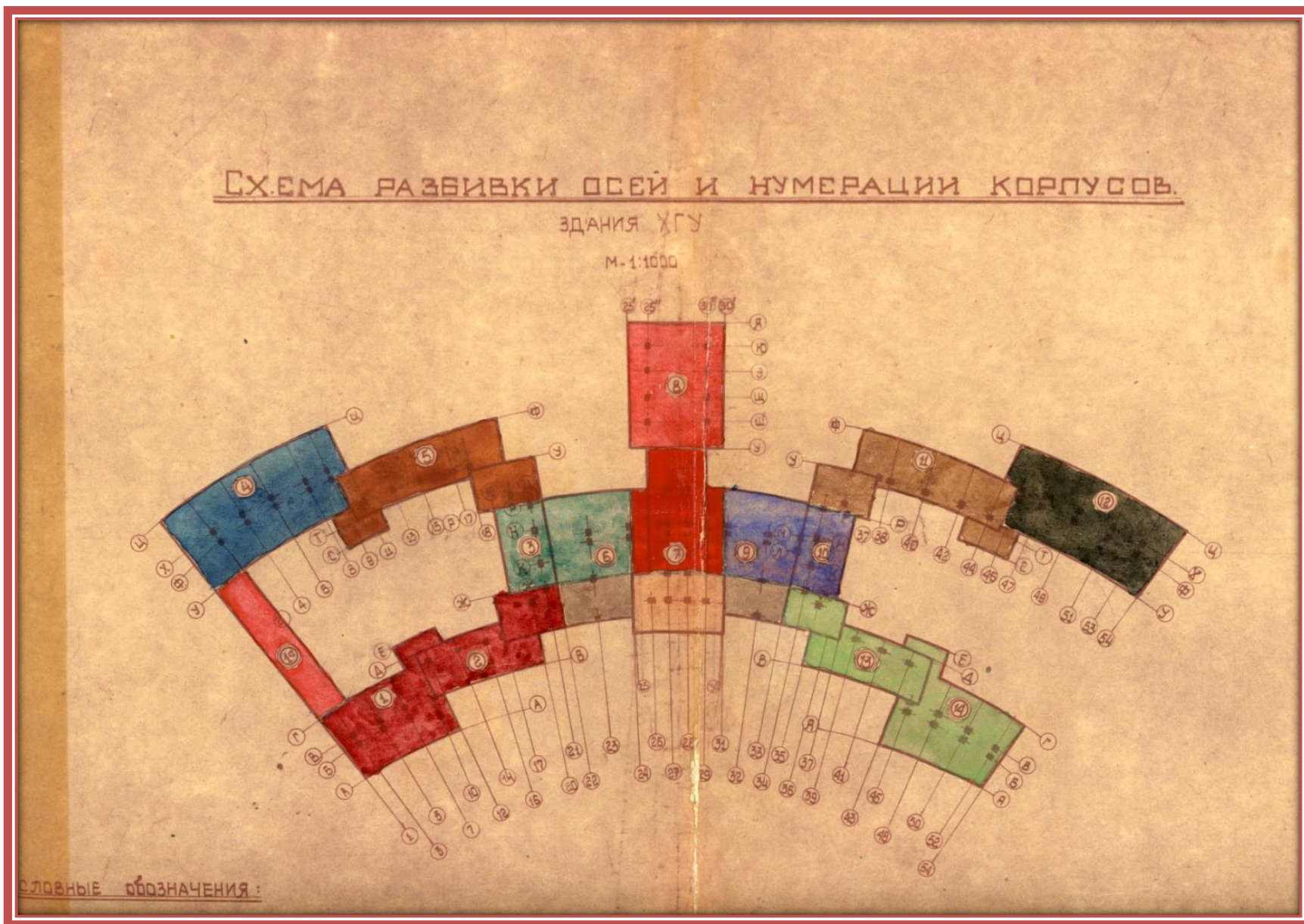
Пояснювальна записка на ім'я заступника голови Ради міністрів
УРСР тов. Гречухи (чернетка, написана І. М. Буланкіним).
Ф.7.О.1.П.3. (оригінал).

«В ході колективної праці не обходилося без конфузів. Пам'ятаю, якось на бюро обкому викликали керівництво університету і будівельно-монтажного управління. На цьому засіданні був і я. Щось на будові тоді не ладилося, засідання йшло гостро, примусили виступати і начальника відділу капітального будівництва ХДУ Зискінда. Його виступ не сподобався і головуючий заявив: є пропозиція виключити товариша Зискінда з партії, здавайте партквиток. Зискінд знітився і ніяково відповідає: у мене партквитка немає, я безпартійний. Запанувала мертва тиша».

(І. К. Рибалка. «Така наша доля: сторінки життя мого покоління». – Х., 1999. – С. 134.).

«... в 1959 году произошло и важное приятное событие: значительная часть университета переехала в новое здание. Новый Университет оживал, наполнялся людьми! Осуществлялась не просто мечта – приближалось достижение цели (не единственной, но очень важной). Въехали физики, химики... Это был для отца прекрасный день. Но под конец, придя домой, он грустно сказал нам: «...и никто не догадался сказать мне простое «спасибо». А о чем же говорили? Да в основном жаловались на недоделки, ворчали по поводу того, что и площадь для кафедры хотелось бы иметь побольше, и этаж кому-то достался не тот, и панели не тем цветом покрашены... И все же было здорово!»

*(Н. И. Буланкина. «Мой отец». –
UNIVERSITATES. – 2001. - №1-2.).*

**Схема розбивки осей і нумерація корпусів ХДУ ім. О. М. Горького.
Ф.7.О.1.П.5. (оригінал).**

Десять років – від 23 травня 1953-го року, коли було закладено перший кубометр бетону, до 7 вересня 1963 року тривало будівництво, яке стало першочерговою справою для всього університету.

Репорт про завершення будівництва Головного корпусу ХДУ ім. О. М. Горького. 15 вер. 1963 р.
Ф.7.О.1.П.3. (оригінал).

Урочисте відкриття нової будівлі Харківського університету
відбулося 7 вересня 1963 р.

**Міністр освіти УРСР Ю. М. Даденков перерізає червону
стрічку. 7 вересня. 1963 р. Ф.7.О.1.П.3. (оригінал).**

**На трибуні мітингу керівники Харківського обкому КПУ Г. І. Ващенко та К. А. Тусов. Виступає секретар партійної організації університету доц. Ю. І. Терехов. 7 вересня 1963 р.
Ф.7.О.1.П.3. (оригінал).**

З А П Р О Ш Е Н Н Я

П Л А Н

свята на честь відкриття нового будинка
Харківського державного університету
імені О. М. Горького

7 вересня 1963 року

Урочисте засідання Ради університету спільно
з партійними та громадськими організаціями
м. Харкова.

Початок о 12 годині

Регламент

Вступне слово.

Голова комісії по відкриттю нового
будинка університету — Голова Хар-
ківської промислової обласної Ради
депутатів трудящих *К. А. Трусов* 10 хв.

Харківський університет перед новими
завданнями.

Доповідь Першого секретаря Харків-
ського промислового обкому КП Ук-
раїни *Г. І. Ващенко* 40 хв.

Привітання : по 5 хв.

Слово-повідь.

Ректор університету
проф *В. Ф. Лаврушин* 20 хв.
Концерт художньої самодіяльності уні-
верситету 1 год.

Актовий зал університету—пл. Дзержинського, 4.

**Запрошення і план свта на честь відкриття нової будівлі
ХДУ ім. О. М. Горького. 7 вересня 1963 р.
Ф.7.О.1.П.5. (оригінал).**

Будівля Головного корпусу ХДУ ім. О. М. Горького.

Будівля головного корпусу ХНУ імені В. Н. Каразіна

З середини 1960-х рр. зображення будівлі головного корпусу університету стало використовуватися в університетській символіці – в емблемах, на поштових марках і конвертах.

**Значок на честь відкриття головного корпусу
ХДУ імені О. М. Горького (оригінал).**

Щедрый дар народу.mp4

Відеосюжет про головний корпус ХДУ імені О. М. Горького.